

153. Torstaina 27 päivänä marraskuuta 1997

kello 20.05

Päiväjärjestys

Ensimmäinen käsittely

Ilmoituksia

5) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaisrekisteristä 5163

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 206/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 23/1997 vp

1) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 29 luvun 1 §:n muuttamisesta 5162

Hallituksen esitys 16/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1997 vp

2) Hallituksen esitys valtion lyhyiden palvelussuhteiden eläketurvaa koskevaksi lainsäädännöksi

6) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1998, vuodelta 1998 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys 219/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 24/1997 vp

7) Hallituksen esitys 150/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 27/1997 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

7) Hallituksen esitys kiinteistörahastolaiksi

Hallituksen esitys 175/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 25/1997 vp
Lakialoite 57/1996 vp, 64, 107/1997 vp
Toivomusaloite 268, 282/1995 vp, 201/1996 vp, 261/1997 vp

8) Hallituksen esitys 77/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 31/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

8) Hallituksen esitys kirjanpitolain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta ... 5164

Hallituksen esitys 151, 224/1997 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 26/1997 vp

Hallituksen esitys 173/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 32/1997 vp
Lakialoite 39/1997 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Malm.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 29 luvun 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 16/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 29 luvun 1 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys valtion lyhyiden palvelussuhteiden eläketurvaa koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 219/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 24/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—6 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 1, 5, 7 d ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 175/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 25/1997 vp
Lakialoite 57/1996 vp, 64, 107/1997 vp
Toivomusaloite 268, 282/1995 vp, 201/1996 vp, 261/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 25. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 5 a, 9, 30, 30 a ja 76 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 58 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 151, 224/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 26/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 26. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta sosiaali- ja terveystalokunnan mietinnössä ehdotetun, hallituksen esityksiin n:ot 151 ja 234 sisältyviin lakiehdotuksiin pohjautuvan lakiehdotuksen 1 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaisrekisteristä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 206/1997 vp
Hallintovalokunnan mietintö 23/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on hallintovalokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1998, vuodelta 1998 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 150/1997 vp
Sosiaali- ja terveystalokunnan mietintö 27/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystalokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys kiinteistörahastolaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 77/1997 vp
Talousvalokunnan mietintö 31/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on talousvalokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelu:

Ed. Hä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Myöhäisestä ajankohdasta huolimatta haluan parilla sanalla viitata käsittelyssä olevaan lakiehdotukseen. Se on kuitenkin yksi niistä erittäin merkittävistä lakiehdotuksista, joita talousvalokunta on tämän syksyn aikana käsitellyt. Ehdotus koskee kiinteistörahastoa, joka merkitsee sitä, että meidän sijoitusmarkkinoillemme tulee uusi instrumentti, joka tulisi lähinnä toimimaan kiinteistöjen arvopaperistamisen välineenä. Kiinteistörahastot tulisivat toimimaan osakeyhtiöinä. Yleisö voisi osallistua sijoittamiseen näihin osakeyhtiöihin ostamalla osakkeita, ja rahastoyhtiö puolestaan sijoittaisi yleisöltä hankkimansa varat edelleen pääasiallisesti kiinteistöihin, kiinteistöarvopapereihin jne.

Valokunnan käsittelyssä on ilmennyt, että kiinteistörahastosta ovat erityisesti olleet kiinnostuneet muun muassa omaisuuksienhoitoyhtiöt, mahdollisesti pankit, jotka haluaisivat vapautua taseissaan olevista suurista kiinteistömassoista. Kiinteistörahaston on uskottu lisäävän sijoittajien luottamusta kiinteistömarkkinoihin. Suomessahan kiinteistömarkkinat ovat olleet hyvin ohuet eikä sijoittajien kiinnostus ole ollut kovin suuri. Pörssissä olevat kiinteistösijoitusyhtiöt eivät ole ottaneet kovin hyvin tuulta alleen, näin kerrotaan.

Luottamuksen lisääntyminen kiinteistösijoittamiseen voisi tapahtua sen järjestelmän puitteissa, jonka tämä uusi kiinteistörahastomalli sisältää. Siinä on hyvin yksityiskohtainen järjestelmä, jonka puitteissa rahastoon sijoitettavat kiinteistöt arvioidaan ja arvostetaan.

Kaiken kaikkiaan valiokuntakin on pitänyt myönteisenä sitä tavoitetta, että tämän rahaston avulla kiinteistövarallisuutta voidaan helpommin realisoida, muuttaa sitä likvidimpään muotoon ja laajentaa omistus pohjaa. Ehkä myös piensijoittajien halukkuus kiinteistösijoittamiseen voisi tätä kautta parantua ja lisääntyä.

Hallituksen esitykseen sisältyy merkittävä poikkeus verotuskäytäntöön. Lakiehdotuksen mukaan varainsiirtoverosta kiinteistörahastojen perustamisvaiheessa luovuttaisiin 12 kuukauden ajaksi lain voimaantulosta lukien. Tämä poikkeus merkitsisi siis sitä, että valtio aidosti luopuisi verotuloistaan näissä kiinteistörahaston perus-

tamisvaiheissa, joissa kiinteistöjä apporttina sijoitetaan näihin uusiin yhtiöihin. Tämä on hyvin poikkeuksellinen menettely. Yleensä näitä poikkeuksia varainsiirtoverosta ei ole tehty ja ne poikkeukset, joita viime aikoina on tehty, ovat koskeneet nimenomaan valtion omaa omaisuutta, jota on siirretty esimerkiksi valtion liikelaitoksista perustettaviin osakeyhtiöihin silloin, kun liikelaitoksia on yksityistetty. Mutta tässä tapauksessa ei ole kysymys valtion omaisuudesta, vaan, kuten äsken sanoin, siitä, että valtio aidosti luopuisi verotuloistaan näissä luovutus-tapauksissa.

Haluan korostaa tätä varainsiirtoverohuojennusta sen vuoksi, että valiokunnassa syntyi myös keskustelu koko kiinteistörahaston verovapaudesta. Tämä nousi keskusteluun asiantuntijoiden esitysten pohjalta. Kävi ilmi, että lakiehdotusta laadittaessa ja valmisteltaessa rahaston tuloverotusta ei välttämättä kovin tarkkaan ollut harkittu. Mutta kun asiaa pyrittiin nopeasti selvittämään, todettiin, että sen kaltainen verovapaus, jota valiokunnassakin meille kuvattiin ja esitettiin asiantuntijoiden puheenvuoroissa, merkitsisi poikkeamista kaikista niistä periaatteista, joita meillä tällä hetkellä verotuksessa on noudatettu: verotusneutraliteetista poikkeamista, osakeyhtiöiden verotuksesta poikkeamista, myös sijoittajien kohtelussa syntyisi eriarvoisuutta. Sen vuoksi valiokunta on todennut nämä ongelmat, joita tästä verovapaudesta saattaisi syntyä.

Tämä ehdotus on tietysti lähtenyt siitä legitimitistä toiveesta, jonka kiinteistörahastojen perustamisesta kiinnostuneet tahot ovat esittäneet, näiden rahastojen tuottojen kasvattamisesta sitä kautta, että verovapaus olisi pohjalla. Sitä on perusteltu myös sillä, että työeläkelaitokset eivät kovin herkästi ehkä lakiehdotuksessa kuvatun mallin mukaan tulisi käyttämään näitä rahastoja, koska työeläkelaitokset ovat nyt jo verotuksesta vapaita eivätkä voisi käyttää sitä yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, joka muuten tähän osakeyhtiöön sijoittaneilla olisi käytettävissään.

Yhteenvetona kuitenkin valiokunta totesi, että jos tätä verovapautta halutaan edelleen tutkia, se vaatii hyvin periaatteellista ja lähtökohdista lähtevää pohdintaa ja niihin asioihin paneutumista, joita valiokuntakin on mietinnössään kuvannut. Muuten valiokunta kyllä suhtautui myönteisesti kiinteistörahaston perustamisesta kiinnostuneiden tahojen muutosvaatimukseen. Valiokunta teki useita muutoksia, joilla ajateltiin toimintaa joustavoitettavan. Soveltamisalaa koskevia rajoituksia esimerkiksi poistettiin ja

luotonottorajoituksia samoin kuin varojen sijoittamista koskevia määräyksiä väljennettiin.

Sikäli valiokunta tunsu ymmärrystä sitä toivomusta kohtaan, että kiinteistörahastot voisivat päästä hyvään alkuun ja sitä kautta myös toimia kiinteistösjoiituksen toimeliaisuuden kasvattajana ja elvyttäjänä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys kirjanpitolain ja laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 173/1997 vp

Talousvaliokunnan mietintö 32/1997 vp

Lakialoite 39/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelu:

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Ehtimättä edes välillä käydä paikallani haluan muuttaman sanan kuitenkin tästä kirjanpitolainakin kertoa. Se on ollut sillä tavalla poikkeava näistä talousvaliokunnan monista tänä syksynä käsittelemistä asioista, että sen yhteydessä meillä on ollut voimaantulosta jonkin verran erimielisyyttä ja myös lain sisältöä kohtaan on jonkin verran tunnettu epäluuloja.

Uusi kirjanpitolakihan pohjautuu siihen, että EU:n jäsenenä Suomi on velvollinen panemaan täytäntöön myös kirjanpitoa koskevat EU-direktiivit. Itse asiassa niiden olisi pitänyt olla jo voimassa silloin, kun Suomi liittyi jäseneksi, eli kovin myöhässä olemme ja tästä tietysti ei voi muuta kuin moitteita kohdistaa niihin ministeriöihin, joiden vastuulla näiden asioiden valmistelu on ollut. Valiokunta on joutunut suuressa kiireessä paneutumaan hyvin laajaan ja monimutkaiseen esitykseen, joka tietysti halutaan viime hetkellä voimaan ennen vuodenvaihdetta.

Meidän yleisarvionamme ehdotuksesta on kuitenkin ollut positiivinen, samoin kuin useimpien lausunnonantajien. Ongelmia on nähty ennen kaikkea pienten yritysten osalta. Pienten yritysten ongelmista on tehty lakialoite, johon valio-

kunta on myös paneutunut. Direktiivit, joihin uusi kirjanpitolaki pohjautuu, ovat pakottavia direktiivejä. Ne monet toivomukset, joita pienyritysten puolelta on tehty, eivät kaikki voi toteutua, koska esimerkiksi osakeyhtiöiden on noudattava direktiivien velvoitteita riippumatta siitä, ovatko yhtiöt isoja vai pieniä. Monessa muussa yhteydessä sitten siltä osin kuin direktiivit ovat antaneet harkintavaltaa, sitä on hallituksen esityksen valmistelussa käytetty. Pienyritysten erityisominaisuuksia on otettu huomioon. Samalla kun tätä lakia on valmisteltu valiokunnassa, sitä koskevaa asetusta on valmisteltu kauppa- ja teollisuusministeriössä, ja viimeisissä asetusluonnoksissa on hyvin paljon otettu huomioon niitä toivomuksia, joita pienyritysten puolelta on esitetty.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuodenvaihteessa, kuitenkin sellaisella konstruktiolla, että sitä voisi ruveta soveltamaan kirjanpidossa heti ensi vuoden alusta, mutta pakottavaksi sen soveltaminen tulisi vasta vuoden kuluttua. Pienimmillä yrityksillä, joilla ehkä valmiudet lain käyttöönottamiseen ovat huonommat, olisi aikaa vuosi sopeutua lain edellytyksiin ja vaatimuksiin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on jo todettu, että lain tultua voimaan ja valmistuttua ministeriössä tullaan jatkamaan pienyritysten kirjanpitoa koskevien erityissäännösten valmistelua, ja tätä työtä me olemme valiokunnassa yhteisymmärryksessä kiirehtineet.

Valiokunta esitti hylättäväksi lakiehdotukseen liittyvän ed. Tarkan lakialoitteen ja viittasi nimenomaan hylkäyksessä direktiivin pakottaviin säännöksiin, jotka koskevat osakeyhtiöitä. Mutta toteamme myös siinä, että näitä asioita tullaan muilta osin siinä valmistelussa käsittelemään, jota hallitus on luvannut esityksensä perusteluissa suorittaa.

Valiokunta joutui äänestämään voimaantulosäännöksestä. Vähemmistöön jäänyt opposition kanta olisi edellyttänyt pitempää siirtymäaikaa.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Kirjanpitolain uudistus on hyvin merkittävä lakimuutosesitys. Se vaikuttaa kaikkien suomalaisten yritysten arkeen, noin 200 000 yrityksen elämään, ja tätä kautta osaltaan luo yrittämisen edellytyksiä ja mielestäni keskeisellä tavalla liittyy myös työllistämismahdollisuuksien luomiseen.

Valiokunnan kyllä hyvin asiallisen ja myös tiiviin käsittelyn jälkeen asetelma mielestäni kuitenkin muistuttaa vähän samaa tilannetta, joka

syntyi osakeyhtiölain käsittelyn yhteydessä. Sekä osakeyhtiölain uudistamista että kirjanpitolain uudistamista yhdistää ensinnäkin se, että molemmissa tapauksissa oli ja on kyse erittäin mittavasta kokonaisuudistuksesta, ei joidenkin yksittäisten pykälien muuttamisesta. Niin silloinkin kuin kirjanpitolain käsittelyn yhteydessä esityksiä puoltavat ja kritisoiivat oikeastaan saman tyyppiset tahot. Kirjanpitolain uudistamista kannattavat yritykset, jotka toimivat kansainvälisillä markkinoilla. Tätä voimakkaasti kannattavat myös byrokraatit niin Euroopan unionissa kuin Suomessakin. Kritiikkiä niin osakeyhtiölain kuin varsinkin nyt kirjanpitolain uudistamisen yhteydessä tulee pienyrityksiltä ja niiden äänenkannattajilta. Suomen Yrittäjät on valiokunnassa antanut erittäin kriittisen asiantuntijalausannon.

Ymmärtämystä on tullut myös niiltä eduskuntapuolueilta, jotka ymmärtävät pienyritysten ongelmia ja jotka näkevät yrittämisen edellytysten luomisen keinona työttömyyden nujertamiseksi.

Niin osakeyhtiölain kuin kirjanpitolain käsittelyn yhteydessä hallitus itse asiassa tunnustaa, että pienyritysten näkökulmasta on ongelmia. Käsiteltävänä olevan esityksen perusteluissa hallitus lupaakin uusia selvityksiä pienyritysten näkökulmaa silmällä pitäen. Hallituksen esityksen perusteluissa sivulla 7 todetaan: ”Erityisesti pieniä yrityksiä silmällä pitäen juoksevan kirjanpidon säännösten uudistaminen on tarkoitus aloittaa tämän esityksen antamisen jälkeen. Samalla arvioidaan myös tarve ammatinharjoittajia koskevien erityissäännösten uudistamiseen.”

Minusta on kyllä aika erikoista, että pienyritysten ja ammatinharjoittajien näkökulma aiotaan huomioida vasta sen jälkeen, kuin tämä mittava lakikokonaisuus on saatu voimaan. Minusta meillä tämän kaltaiset lakiesitykset tulisi valmistella niin, että jo siinä vaiheessa kun hallitus antaa esityksensä eduskunnalle pienyritysten näkökulma olisi vahvasti lakiesitykseen sisällytetty. Näin ei nyt ole.

Joudun myös kyselemään, käyköhän tälläkin kertaa samalla tavoin kuin näyttää käyvän osakeyhtiölain yhteydessä. Silloin hallitus lupasi selvittää pienyhtiömallia. Nyt tällä viikolla julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ja tänään suullisella kyselytunnilla asiasta vastaavan ministerin antamasta vastauksesta päätellen voi päätellä, että ei hallitus ole tekemässä juuri mitään pienyhtiömallin eteenpäin viemiseksi. Vastaava ministeri ei ollut suullisella kyselytunnilla

valmis täsmentämään edes aikataulua. Ehkä mitään aikataulua ei olekaan. Hallitus kyllä puhuu ja tekee ihan asiallisia ohjelmia pienyrittäjyyden edistämiseksi, mutta puheet ja suunnitelmat eivät näytä johtavan käytännön toimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Kirjanpitolain uudistus pitää pienyritysten näkökulmasta sisällään monia merkittäviä ongelmia. Tämä lisää pienyrittäjyyden kohtaamaa hallinnon byrokratiaa ja sitä kautta lisäkustannuksia. Itse asiassa kirjanpitolain uudistus selkeästi ylittää sen tason, jota direktiivit sinänsä vaatisivat. Eivät direktiivit edellytä, että näitä säädöksiä saatetaan voimaan kommandiittiyhtiöille tai ammatinharjoittajille. Minusta on hieman epäselvää, edellyttääkö direktiivien saattaminen voimaan näiden säädösten soveltamista aivan pienimpiin osakeyhtiöihinkään. (Ed. Hämäläinen: Kyllä!) Tästä on monenlaisia tulkintoja.

Yksi keskeinen ongelma pienyritysten näkökulmasta on se, että tuloslaskelmakaavasta vanhat tutut myyntikate ja käyttökate poistuvat. Tämä on minusta kyllä hyvin harmillinen tilanne. Pienyrittäjät ovat tottuneet katelukujen kautta hahmottamaan yrityksensä kehittymistä ja varsinkin rahoittajat ovat tottuneet katelukujen käyttöön. Kaiken kaikkiaan hallituksen esityksessä painottuu suuryritysten näkökulma, ei pienen yrittäjän.

Toisaalta esitystä on puolusteltu sillä, että näin mahdollistetaan tilinpäätösten kansainvälisen vertailun helpottaminen. Tämä on toki aivan hyvä näkökulma. Oppositiokaan ei valiokunnassa vastustanut sitä, että suuremmat osakeyhtiöt heti ensi vuoden alusta voisivat näitä uusia kirjanpitosäädöksiä soveltaa, koska se on heidän intressinsä. Sen sijaan me olemme peräänkuuluttaneet pienemmille yrityksille voimakkaampaa siirtymäsäännöstä.

Olen joutunut itseltäni ja joskus ääneenkin kyselemään, mitä erityistä lisäarvoa on sillä, jos savitaipalelainen metallipaja voi tilinpäätösten yhtenäistämällä vertailla itseään ja omaa tulostaan Enson tilinpäätöksiin, tai mitä erityisestä lisäarvoa on sillä, jos valkealainen kampaamo voi vertailla tilinpäätöksiansä espanjalaiseen kampaamoon. Ei ilmeisesti kovinkaan merkittävää lisäarvoa ole nähtävissä. Mielestäni hallituksen esityksessä vientiyritysten sinänsä tärkeä näkökulma on kyllä jyrännyt kotimarkkinayritysten ylitse.

Arvoisa puhemies! Oppositio on jättänyt mieltintöön vastalauseen. Me olemme esittäneet muutosta siirtymäsäännökseen. Toisaalta olem-

me esittäneet pontta, jossa kiirehdittäisiin kirjanpitosäännösten uudistamista pienyritysten näkökulmaa tukien.

Minusta nämä muutosesitykset ovat perusteltuja siksikin, että hallituksen esitykseen sisältyvä vuoden siirtymäsäännös ei ajallisesti riitä huolellisen uuden täsmennetyn esityksen tekemiseen. Valitettavasti nämä opposition esitykset olivat tälle yrittäjyyttä ymmärtämättömälle hallitukselle liian suuria.

Toivoa herättävää oli kuitenkin se, että kokoomusrintamasta hekkui ymmärtämystä oppositiolle. Valitettavasti vain tälläkin kertaa vasemisto otti kokoomuksesta tukevan syyliotteen ja teki suorastaan selätyksen. Tämä ei ollut ensimmäinen kerta, osakeyhtiölain yhteydessä kävi täsmälleen samalla tavoin.

Arvoisa puhemies! Toisen ja kolmannen käsittelyn yhteydessä kristillisen liiton ryhmä tulee tukemaan pienyrittäjiä ymmärtävää linjaa mieltinnön vastalauseen mukaisesti.

Ed. T a r k k a : Herra puhemies! Lainsäädäntö on jäänyt pahasti menossa olevan suuren muroksen jalkoihin. Säännöksiä tarkistetaan joko pätkittäin ja paloittain, paikka paikan päälle menetelmällä, tai sitten korkealla yltäasolla liikkuvia EU-direktiivejä mekaanisesti kopioiden. Käsitellyssä oleva kirjanpitolaki kuuluu jälkimmäiseen ryhmään. Se on direktiivien toistamista, luokan parhaan oppilaan innokasta hännän heilutusta isännälle ilman vähäisintäkään oman järjen käyttöön viittaavaa elementtiä.

Sinänsä oikea pyrkimys reagoida ulkoisen ympäristön ja sisäisen toiminnan muutoksiin johtaa kiireen ja näköalattomuuden takia siihen, että monet käytännön elämän osoittamat suuret ongelmat jäävät ratkaisematta. Kun muutoksen vauhti kasvaa, vanhalle kannalle jähmettyneet toimintakapeikot haittaavat elämää entistä pahemmin. Hallinnollisesta vauhtisokeudesta syntyvä kapea-alaisuus estää terveen talonpoikaisjärjen käyttöä ja päähuomio rajautuu kapealaiseen byrokraattiseen puhdaslinjaisuuteen.

Yrittäjyyttä kannustavan ilmapiirin luominen ja pienyritysten toimintaedellytysten parantaminen ovat viime aikoina saaneet toinen toistaan innostuneempia kannatuspuheenvuoroja hallituksen ohjelmassa, ministeriöiden linjauksissa ja poliittisessa yleisessä julistuksessa. Käytännössä ei ole kuitenkaan tapahtunut muuta kuin säännösten monimutkaistumista ja byrokratian puuroutumista. Kirjanpitolaki on tämän kehityskulun huipentuma.

Pienyritykset joutuvat ponnistelemaan yhä epätoivoisemmin täyttääkseen niiden toiminnan ja viranomaisten tiedonsaannin kannalta tarpeettomia muotomääräyksiä, jotka ovat syntyneet mittasuhteiltaan ja luonteeltaan kokonaan muunlaisen yritystoiminnan tarpeisiin. Pienyritykset joutuvat käyttämään yhä suuremman osan energiastaan voittaakseen ulkopuolelta asetetuista vaatimuksista aiheutuvan organisaation sisäisen kitkan ja kestääkseen tästä aiheutuvat ylimääräiset kulut. Vallitseva tilanne kuristaa henkiiheveriin yrittäjyyttä ja jo toimivia yrityksiä. Tämäkin esitys jatkaa yrittämisen kuristamislinjaa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan pieniä yrityksiä koskevien juoksevan kirjanpidon säännösten uudistaminen on tarkoitus aloittaa tämän esityksen antamisen jälkeen. Tämä ensi näkemältä pienyrityksen kannalta myönteinen lausuma tarkoittaa kuitenkin käytännössä sitä, että ne joutuvat maksamaan kahteen kertaan kirjanpitolainsäädännön uudistuksen siirtymäkustannukset jo vuonna 93 voimaan astuneesta uudistuksesta syntyneiden kustannusten lisäksi.

Pienyritysten kirjanpidon uudistus olisi voitu toteuttaa heti toisin kuin valiokunta esittää, ja paras menettely siihen olisi ollut toteuttaa pienyritysten kevennettyä kirjanpitoa koskeva nuorsuomalaisten lakialoite. Mutta ministeriö sen käytännössä tyrmäsi. Ministeriön nuiva suhtautuminen aloitteessa esitettyihin ajatuksiin osoittaa syvällistä tietämättömyyttä siitä, mistä asioista nyt oikeastaan säädetään lakia ja mitä nyt säädettävä laki käytännössä merkitsee. Hallitus ja ministeriö ovat linnoittautuneet juristibyrokratian norsunluutorniin. Mutta todellinen elämä tapahtuu kuitenkin valtioneuvoston linnan ulkopuolella ja se on ihan erilaista elämää kuin ministeriöiden jylhä rauha. Se on yritysten taistelua olemassaolostaan. Lainsäädännön pitäisi auttaa niitä siinä eikä heitellä kapuloita rataisiin.

Jos hallitus todella aikoo tehdä erillisen esityksen pienyritysten kirjanpidosta, kuten se lupaa ja mihin mietintö sitä hoputtaa, nyt eduskunnassa olevan esityksen siirtymäsäännöstö olisi ainakin muutettava niin, että pakollinen soveltaminen alkaisi vasta vuoden 2000 alusta. Lisäaika antaisi samalla mahdollisuuden tuoda eduskuntaan hallituksen uusi esitys pienyritysten kirjanpidosta sekä myös tehdä käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä mainittu KTM:n päätös, joka koskee yhteisrekisteriä.

Näyttää ilmeiseltä, että ministeriön virkamiehet ovat jollakin tavalla hämänneet eduskuntaa väittämällä, että nuorsuomalaisten aloitteessa esitetyt asiat olisivat ristiriidassa direktiivin kanssa. EU:n neljännen tilinpäätösdirektiivin johdanto-osassa sanotaan, että sen määräyksistä voidaan myöntää poikkeuksia taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti vähämerkityksellisille yhtiöille. Koska tämä lausuma on sijoitettu johdantoon, se on tulkittava niin, että se tarkoittaa kaikkia direktiivissä säädettyjä asioita. Toisin sanoen tilinpäätösdirektiivit on tarkoitettu tosiasiassa koskemaan lähinnä suuria yhtiöitä. Direktiiviin on siis kirjoitettu rivien väliin mahdollisuus toteuttaa nuorsuomalainen kirjanpitoaloite ja sen ideat, jos sitä vain olisi haluttu.

Ministeriön nuiva kanta on toisaalta hyvin inhimillinen. Ne asiat, joita ei ole keksitty ministeriössä, ovat määritelmällisesti väriä, koska ne on keksitty vääran pöydän ääressä. Näyttää siltä, että ministeriöihin on pesiytynyt lujasti kaiken yhteiskunnallisen toiminnan uusiutumista kaikkein vakavimmin haittaava luonnonlaki, joka on nimeltään Nih, Not invented here, mikä kääntyy suomalaiseksi kansanviisaudeksi: Väärin sammutettu.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kirjanpitolaiksi perustuu EU:n direktiiviin, joka on sellaisenaan tulkittu pakottavaksi. Pienyritykset kokevat yritystoimintaan liittyvän hallintobyrokratian kaiken kaikkiaan hankalaksi ja monimutkaiseksi. Tästä on välitetty viestiä hallituksen suuntaan kerta toisensa jälkeen. Jonkin verran ymmärtämystä on hallituksen puheissa esiintynyt, mutta konkreettisia toimia yksinkertaistamisen suuntaan puuttuu.

Uusi kirjanpitolaki edustaa samaa byrokraattista linjaa kuin voimassa oleva lainsäädäntökin. Se vaatii yrittäjältä opiskelua, siis kouluttautumista johonkin muuhun kuin hänen alansa varsinaiseen toimintaan, tai vaihtoehtoisesti kuluja, jos hän käyttää tilitoimiston palveluja, jotka osoittautuvat monissa tapauksissa välttämättömiksi. Vasta äskettäin tekemäni pieni suullinen tutkimus muutamien yrittäjien kesken todisti, että vain hyvin harva yrittäjä pystyy itse hoitamaan kirjanpitoansa edes nykyisen systeemin mukaan ja uusi näyttää olevan entistä monimutkaisempi.

Ongelmakohdista oleellisimpia ovat uuden kirjanpitolain tuloslaskelmakaava, joka ei sisällä myyntikate- eikä käyttökate-laskelmaa. Nehän ovat yritysten ja niiden monien intressiryhmien

yleisimmin käyttämät tunnusluvut, joiden perusteella tapahtuu yrityksen toiminnan arviointi ja uusien suuntien etsiminen. Myöskään liitetietoja, joita vaaditaan taseen yhteyteen, ei ole helppo yrittäjän laatia. Niitä tässä on hiukan vähennettykin monien keskustelujen jälkeen, mutta edelleenkin tämä on turhan monimutkainen pienille yrityksille.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Tästäkin tapauksessa varmasti on niin, että paras on hyvän vihollinen. Varmaan on niin, että kirjanpitolakiakin joudutaan vielä vuosien mittaan uudelleen lähestymään ja tekemään tarvittavia tarkennuksia sen jälkeen, kun on käytössä saatu tästäkin esityksestä kokemuksia.

Mutta minusta ministeriöllä on ollut aivan oikea lähestymistapa, kun se on laatinut lakiehdotusta. Se on lähtenyt ensinnäkin siitä, että tämän pakottavan direktiivin voimaan saattamiseksi on saatettava voimaan niin paljon muutoksia, että on ollut parempi lähestymistapa kirjoittaa koko laki uudelleen. Minusta se on ehdottomasti kannatettava ja paras lähestymistapa. Valiokunnassa on nähty turhan paljon sellaisia lakiehdotuksia, joissa pelkkä johtolause on jo parin sivun mittainen. Se kuvaa juuri sitä, johon turhan usein Suomessa on tyydytty: On muutosta muutoksen päälle tehty ja saatu niin epäselvää lainsäädäntöä pelkästään sen takia, että sen lukeminen jo vaatii juristien tulkintaa.

Minusta on erittäin hyvä, että tässä tapauksessa on lähdetty tällaiseen kokonaisuudistukseen ja haluttu uudistaa koko kirjanpitolaki. Lakiehdotuksen synnyttäminen puolestaan minusta kuvaa hyvin sitä, että Suomi ei suinkaan ole luokan paras oppilas, niin kuin monesti aikaisemminkin on väitetty ja uudelleen nyt ed. Tarkan puheenvuorossa väitettiin.

Muistutan uudelleen siitä, että näiden yhtiöoikeudellisten direktiivien, joita tässä on pohjana käytetty, mukainen kirjanpitolainsäädäntö meillä olisi tullut olla jo silloin, kun liityimme EU:n jäseneksi. Jos tämä nyt tulee kaiken kaikkiaan 99 alusta sovellettavaksi, niin parhaalla tahdollaakaan ei voi puhua silloin luokan parhaasta oppilaasta. Minusta tässä on viivytelty kohtuuttomasti, ja on erittäin tärkeitä, että Suomi samalla, kun se kaikella muullakin tavalla valmistautuu eurooppalaiseen sisämarkkinakulttuuriin, myös pyrkii kirjanpitolakinsa sopeuttamaan siten, että myös yrityksiä koskevat tiedot ja tilinpäätöstiedot erityisesti pystytään saamaan vertailukelpoiksi.

Kun ed. Tarkka oli niin kovin pettynyt lakialoitteensa saamasta kohtalosta, niin muutamalla sanalla haluan palata myös tämän lakialoitteen sisältöön.

Kannattaa huomata, että ed. Tarkan rinnakkaisaloite esimerkiksi olisi kokonaan merkinnyt yksinkertaisen kirjanpidon mahdollisuuden kumoamista. Nämä säännökset sen sijaan sisältyvät hallituksen esitykseen ja ne on nykyisestä laista siirretty lähes sellaisinaan tähän uuteen kirjanpitolakiin. Ed. Tarkka olisi tämän hyvin yksinkertaisen tavan kieltänyt tällä omalla lakialoitteellaan.

Minä en lähde nyt keskusteluun direktiivien pakottavuudesta. Minä luotan siihen, että kun esityksen valmistelijat ministeriössä ovat niihin paneutuneet, he ovat kyenneet hahmottamaan, miltä osin direktiivi on pakottava, miltä osin se antaa joustomahdollisuutta. Joustomahdollisuudet on ymmärtääkseni käytetty muiden yhtiömuotojen osalta, mutta tulkinta on ministeriössä ollut, että osakeyhtiöiden osalta direktiivi on pakottava. Olen tämän asian useaan kertaan varmistanut, kun tässä nyt kuitenkin matkan varrella on käyty tätä pienyrityksiä koskevaa keskustelua.

On totta, niin kuin äskeisissä puheenvuoroissa sanottiin, että pienyritystien puolelta on tullut runsaasti kritiikkiä uudesta lakiehdotuksesta. Mutta muistutan nyt kuitenkin uudelleen siitä, että jo valiokuntakäsittelyn aikana on hyvin paljon muutoksia tehty nimenomaan asetusluonnokseen, jonka valmistelussa on otettu huomioon pienyrityksiltä tulleita kriittisiä arvioita. Siinä suhteessa on edetty juuri oikeaan suuntaan.

Ed. Rehn myös viittasi tutkimuksiin, joiden mukaan valtaosaltaan pientenkin yritysten kirjanpito on tälläkin hetkellä annettu tilitoimistojen tehtäväksi. En ymmärrä, mitä pelkoja tämä sisältää. Nämä tilitoimistot tullaan kouluttamaan kyllä aivan varmasti uudenkin kirjanpitolain sisältöihin. Valtaosalle yrityksistä tästä ei synny mitään ongelmia. Kaikissa yrityksissä myös, on kirjanpito tilitoimistossa tai omassa yrityksessä, on sen verran laskentakapasiteettia ja välineitä, että nämä nykyisen tilinpäätöskäytännön sisältämät myyntikatteet jne., joihin ed. Rehn viittasi, pystytään hyvin yksinkertaisesti laskemaan koneellisesti tai manuaalisesti. Jos tämä kaava ei niitä sisällä, erinomaisen hyvin ne pystytään saamaan joka tapauksessa niistä tiedoista, joita kirjanpito edellyttää. Sitä paitsi tällä hetkellä yrityksissä on huomattavasti kehit-

tyneempiä tunnuslukuja käytössä, jotka kuvaavat nimenomaan sen yrityksen tilaa.

Kun puheenvuoroissa sekä tämän keskustelun aikana että kyselytunnilla viitattiin osakeyhtiölain käsittelyyn ja senaikaisiin pienyrityksiä puolustaneisiin puheenvuoroihin, haluan kuitenkin tältä osin tarkentaa tänään käytettyjä puheenvuoroja.

On viitattu siihen, että osakeyhtiölain käsittelyn yhteydessä valiokunta olisi nimenomaan yksimielisesti vaatinut uutta pienyrityslakia. Se ei pidä paikkaansa. Valiokunta kuultuaan oikeusministeriön asiantuntijoita ja oikeusministeriön asiantuntijoiden epäilyjä siitä, miten nopeasti sellainen lakiehdotus yleensä olisi saatavissa aikaan ja onko se edes tarkoituksenmukainen, tyytyi ainoastaan lausumaan, että oikeusministeriön tulee selvittää tällaisen pienyritystä koskevan lain tarkoituksenmukaisuus. Se sanottiin niin neutraalisti kuin mahdollista, ja se toivomus sisältää mahdollisuuden päätyä erilaisiin lopputuloksiin. Siinä mietinnössä ei nimenomaan vaadittu tällaista lakia voimaan, vaan vaadittiin sen lain mahdollisuuksien selvittämistä.

Tässä on aivan oleellinen ero, jos nyt ryhdytään pohtimaan sitä, että oikeusministeriön asiantuntijat ovat kertoneet, että valmistelu on vaikeata. Sen he sanoivat jo silloin, kun osakeyhtiölakia valmisteltiin. Jos silloin olisi ryhdytty erikseen valmistelemaan vielä rinnalle pienyrityslakia, meillä ei olisi tänä päivänä uutta osakeyhtiölakia. Se on kuitenkin ollut Suomen talouselämän ja elinkeinoelämän kannalta erittäin hyvä parannus, että meillä on ajanmukainen osakeyhtiölaki. Sama koskee tätä kirjanpitolakia. Elinkeinoelämä valtaosaltaan on ollut tyytyväinen tähän esitykseen ja on pitänyt tarpeellisena, että meillä pystytään esimerkiksi tilinpäätös tekemään eurooppalaisen kaavan mukaan ja sitä kautta myös yritykset saamaan lähemmäs kansainvälistä vertailua.

Uskon, että pienyritykset, kun ne saavat oikean tiedon ensinnäkin näiden asioiden tämänhetkisestä tilasta, myös asetuksen valmistelun tilasta ja siitä muodosta, jonka se todennäköisesti tulee saamaan, tulevat olemaan huomattavasti rauhallisempia. Kaikki ne lausunnot, joita tähän mennessä on saatu, on annettu sen vanhan aineiston pohjalta, jota on jo, kuten aikaisemmin mainitsin, muutettu pienyritystä suosivampaan suuntaan.

Ed. T a r k k a : Herra puhemies! Tämä yhdenkertainen kirjanpito, jonka poistamista mei-

dän aloitteessamme ed. Hämäläinen mureksi, on, näin minulle on kerrottu, käytännössä erittäin vaikea tehdä, erittäin monimutkainen ja johtaa sekaannuksiin, jotka saattavat myöhemmin aiheuttaa hyvin vakavia ja hankalia verotusseurauksia esimerkiksi.

Se, mitä aloitteessa esitettiin tämän tilalle, oli yksinkertaistettu kahdenkertainen kirjanpito, jonka lähtökohtana on pankin tiliote, joka on maailman selväkielisin ja yksinkertaisin lähtökohta ja tarjoaa kaiken sen informaation, mitä pienessä yrityksissä näistä asioista tarvitaan.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Muutama kommentti puheenjohtaja ed. Hämäläisen edellä käyttämään puheenvuoroon.

Kun on saatu kokemuksia tästä kirjanpidosta, sen jälkeen voidaan tehdä muutoksia, oli suurin piirtein sanonta, jota puheenjohtaja käytti. Mielestäni on ikävää, että ruvetaan kokeilemaan jotakin sellaista, joka tiedetään valmiiksi pienyrityksille hankalaksi. Eikö olisi voitu laatia jotain helpompaa näitä pienempiä yrityksiä varten?

Tarkoituksenani oli kommentoida toisena asiana sitä, minkä ed. Tarkka otti myös esille. Niin kutsuttu yhdenkertainen kirjanpito kaksinkertaisen kirjanpidon rinnakkaiskäytäntönä on todellakin todettu ammattilaisten taholta niin monimutkaiseksi, että sitä ei voi todellakaan sanoa yksinkertaiseksi, vaikka se yhdenkertainen onkin nimeltänsä.

Sitten sanottiin, että katelaskelmat tulisivat uuden kirjanpidon ohella noin vain. Ne kuulemma, sanovat ammattilaiset — itse en ole kirjanpidon ammattilainen — vaativat omat ohjelmansa siihen rinnalle, ja se taas maksaa.

Sitten kysyisin puheenjohtaja Hämäläiseltä, mitkä tunnusluvut hänen mielestään korvaisivat entiset. Hän sanoi, että on muita uudempia, parempia, käyttökelpoisempia tunnuslukuja kuvaamaan yrityksen taloudellista tilaa. Mitkä korvaisivat yhtä kätevinä entiset katelaskelmat: myyntikatteen ja käyttökatteen?

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Ymmärrän, että tämä rupeaa jo hermostuttamaan herra puhemiestä, mutta vastaan lyhyesti. Esimerkiksi oman pääoman tuotto on sellainen tunnusluku, joka on huomattavasti käyttökelpoisempi yrityksen tilaa kuvaamaan kuin myyntikatte.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Täysistunto lopetetaan kello 20.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna
perjantaina kello 13.

Seppo Tiitinen
